

ADAT PERPATIH DAN HUBUNGANNYA DENGAN MASYARAKAT
MELAYU DI AIR KUNING : SATU TINJAUAN

SKI 400

JABATAN PENGAJIAN PEMBANGUNAN KELUARGA
FAKULTI EKOLOGI MANUSIA
UNIVERSITI PERTANIAN MALAYSIA
SERDANG, SELANGOR
1995

ADAT PERPATIH DAN HUBUNGANNYA DENGAN MASYARAKAT
MELAYU DI AIR KUNING: SATU TINJAUAN

SKA 400
JABATAN PENGAJIAN PEMBANGUNAN KELUARGA
FAKULTI EKOLOGI MANUSIA
UNIVERSITI PERTANIAN MALAYSIA
SERDANG

1995

ADAT PERPATIH DAN HUBUNGANNYA DENGAN MASYARAKAT
MELAYU DI AIR KUNING: SATU TINJAUAN

Oleh:

ABDULL SAMAT BIN OTHMAN	30433
AKUB BIN PEHEN	30379
MOHD GHAZALI BIN HJ. TALIF	30651

SKA 400
JABATAN PENGAJIAN PEMBANGUNAN KELUARGA
FAKULTI EKOLOGI MANUSIA
UNIVERSITI PERTANIAN MALAYSIA
SERDANG

1995

INFORMAN UTAMA

BIODATA

Nama: Dato' Rahmat bin Jonet

No. Kad Pengenalan: 3394482

Gelaran: Dato' Orang Kaya Setiawan

Umur: 86 Tahun

Suku: Biduanda

Perkerjaan: Kerja Kampung

Isteri: Saodah bte Yasin

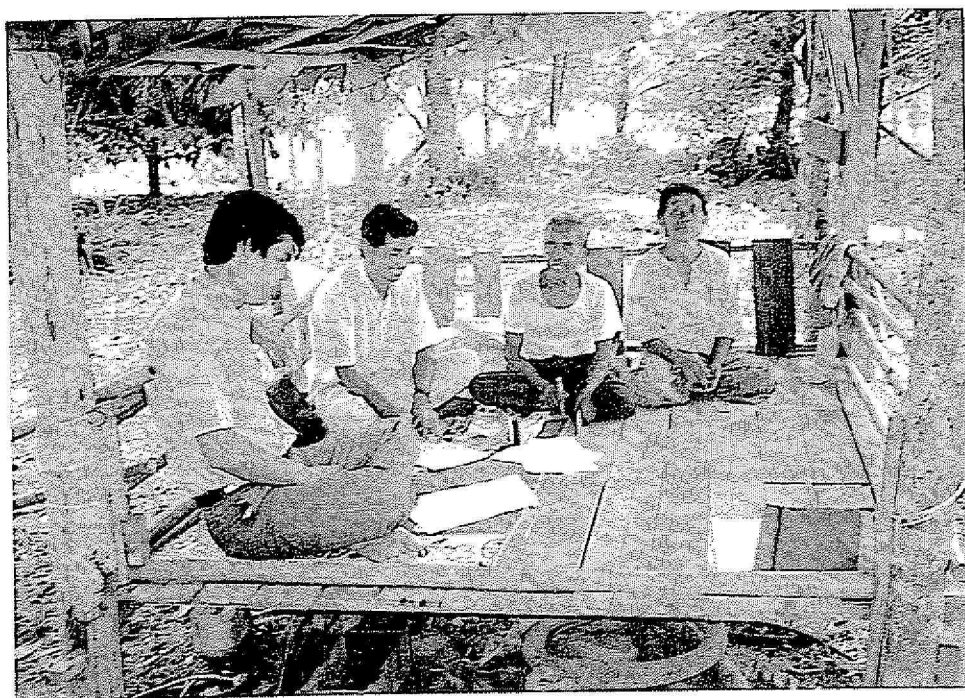
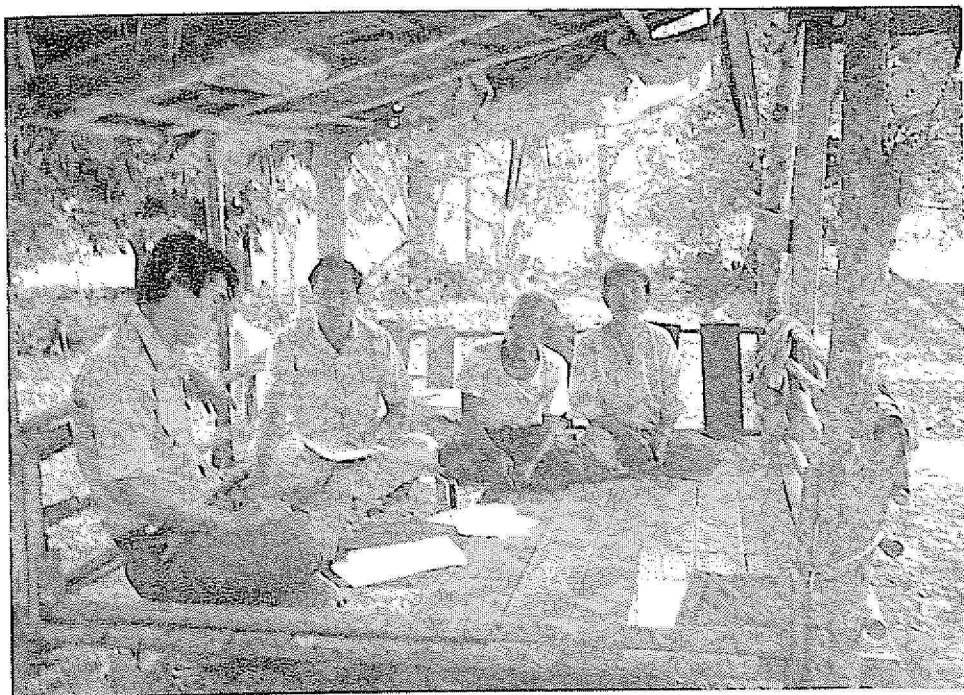
Pendidikan: Darjah 5 (1929)

INFORMAN BERSAMA ISTERI

INFORMAN BERSAMA PENYELIDIK

PENGHARGAAN

DENGAN NAMA ALLAH YANG MAHA PEMURAH LAGI MENGASIHANI

Segala puji hanya bagi Allah. Selawat dan salam kepada junjungan besar Nabi Muhammad S.A.W. Bersyukur kami ke hadrat Illahi kerana dengan izin - Nya dapat kami menyempurnakan tugas ini.

Kami mengambil kesempatan ini ingin merakamkan setinggi penghargaan dengan ucapan terima kasih kepada Encik Norhalim Hj Ibrahim selaku pensyarah SKA:400 SEMINAR MASALAH - MASALAH KELUARGA DI MALAYSIA, kerana di atas kesabaran dan dedikasi beliau yang telah memberi tunjuk ajar yang bermakna dan berkongsi pengetahuan dalam menyiapkan kerta kerja ini.

Ucapan teriam kasih juga, kami tujukan kepada yang terlibat dengan memberi ide dan pandangan tentang Adat Perpatih di Air Kuning terutamanya:

- a. Encik Ismail Jantan, Penghulu Mukim Air Kuning.
- b. Encik Yaakub Awang (Datok Raja Senara), Ketua Kampung Air Kuning (Selatan).
- c. Encik Rahmat Jonet, Penghulu Adat Perpatih, Air Kuning (Selatan).
- d. Encik Hussin dan Halimah, Kg Senaling, Kuala Pilah.
(kerana dengan bermurah hati mengizinkan kami merakamkan gambar - gambar perkahwinan anak perempuan mereka).

Akhirnya, terima kasih turut diajukan kepada semua pihak yang terlibat dengan memberi sumbangan kepada kami, sama ada secara langsung atau tidak langsung. Segala jasa dan budi baik dan kerjasama semua yang terbabit, hanya Allah juga yang akan membalasnya, Insya' Allah.

Sekian, terima kasih.

Daripada kami,

Abdull Samat Bin Othman 30433

Akub Bin Pehen 30379

Mohd Ghazali Bin Hj Talip 30651

DAFTAR KANDUNGAN

Halaman

PENGHARHAAAN	i
1.0 PEDAHULUAN	I
1.1 Pengenalan	1
1.2 Objektif Kajian	4
1.3 Batasan Kajian	4
1.4 Kaedah Kajian	5
1.5 Definisi Konsep	5
2.0 ADAT PERPATIH DI NEGERI SEMBILAN: Sepintas Lalu	9
2.1 Latar Belakang	9
2.2 Konsep dan Ideologi Adat Perpatih	10
2.3 Kategori Adat	12
2.4 Adat dan Agama	16
2.5 Adat dan Undang-undang	17
2.6 Adat dan Istiadat	18
2.7 Adat dan Bayaran	19
3.0 PRINSIP-PRINSIP ADAT	20
3.1 Susunan Masyarakat	21
3.2 Prinsip Politik	27
3.3 Undang-undang	31
3.4 Ekonomi dan Pengagihan Sumber	33

4.0	MUKIM AIR KUNING	35
4.1	Sejarah Pembukaan dan Adat di Air Kuning	36
4.2	Struktur Pentadbiran Adat di Air Kuning	37
4.3	Adat dan Amalan	40
4.4	Adat Perkahwinan	47
4.5	Upacara Akad Nikah	50
4.6	Upacara Pengandaman	51
4.7	Upacara Persandingan	53
4.8	Adat Menemandi	60
4.9	Adat Menyalang	61
4.10	Adat Potong Jambul	61
4.11	Adat Melenggang Perut	62
4.12	Terkurung Lari Kahwin Menyerah	63
4.13	Perceraian	64
4.14	Pewaris Harta	64
5.0	KESIMPULAN	67

BIBLIOGRAFI

LAMPIRAN

4.0 Mukim Air Kuning

Mukim Air Kuning terletak di selatan Tampin bersempadan dengan Melaka di selatannya, dan Johor di sebelah timurnya (peta lampiran A). Sebagaimana mukim yang lain, Air Kuning turut menerima pembangunan. Mukim ini dihubungkan dengan mukim-mukim yang lain melalui rangkaian jalan raya yang moden. Infrastruktur yang baik ini memudahkan pengurusan hasil pertanian dan urusan ekonomi yang lain. Jalan raya yang baik ini menghubungkan Air Kuning dengan pekan Gemas dan pekan Tampin yang merupakan pekan paling hampir dan menjadi pusat membeli belah bagi penduduk di sini.

Mengikut keluasan, Air Kuning merupakan mukim ke tiga luas selepas Gemencheh dan Gemas. Dari segi pentadbiran, mukim ini diletakkan di dalam daerah kecil Gemas. Urusan pentadbiran diketuai oleh Ketua Penolong Pegawai daerah Tampin berpusat di pekan Gemas. Dalam hirarki pentadbiran daerah, mukim Air Kuning ditadbir oleh seorang Penghulu Mukim yang berpejabat di Komplek Pentadbiran Daerah Kecil Gemas.

Penduduk mukim ini lebih kurang 6.901 orang terdiri daripada berbagai kaum. Kaum terbesar ialah Melayu, Cina dan India. Sebahagian besar penduduk di sini berkerja di ladang-ladang sebagai peneroka atau pekerja estate. Selain itu, ada yang bertugas dengan pihak kerajaan dan sebagai pekerja kilang.

4.1 Sejarah Pembukaan dan Adat di Air Kuning

Mukim Air Kuning ini telah diterokai lebih daripada seratus lima puluh tahun yang lalu oleh seorang pendatang dari Sungai Ujung bernama Ada bin Kulup. Ada merupakan seorang yang berpengaruh ditempat asalnya tetapi terpaksa membawa diri apabila berlaku pergaduhan untuk merebut kedudukan sebagai ketua dalam masyarakatnya. Beliau lalu membuka sebuah daerah petempatan yang kemudiannya dikenali sebagai Air Kuning. Nama Air Kuning ini diambil sempena tiga perkara; pertama nama sebuah anak air di Johol; kedua pokok kemuning yang terdapat di kawasan itu; dan ketiga air di sawah menjadi kuning ketika permulaan penerokaan.

Dari segi adat, Ada iaitu pembuka belah mukim ini dan pengikutnya berasal dari daerah yang mengamalkan adat pepatih. Ada selain sebagai seorang bomoh, beliau adalah

pengamal adat pepatih yang kuat. Segala amalam adat pepatih itu dibawa ke Air Kuning dan dijadikan asas perundangan dan sistem dalam pentadbiran mukim itu. Adat yang diamalkan di Air Kuning ini sama dengan adat di Johol.

Selepas pembukaan, ramai yang datang menyertai kumpulan pertama membuka kawasan ini. Pendatang yang paling ramai ialah dari Johol, Bukit Senggeh dan Pasir Besar. Mereka semua pengamal adat pepatih dan sangat patuh dengan adat. Dari sinilah bermulanya amalan adat pepatih di Mukim ini.

4.2 Struktur Pentadbiran Adat di Air Kuning

Dato' Penghulu Adat yang bergelar Dato' orang Kaya Setiawan merupakan pentadbir adat di Mukim Air Kuning ini. Jawatan ini merupakan jawatan tetap milik 'perut' yang khusus yang telah ditetapkan mengikut perjanjian sejak generasi pertama pembukaan mukim. Perlantikan beliau dilakukan oleh Dato' Undang Johol menurut adat dan diistiharkan kepada ahli suku yang bernaung di bawahnya.

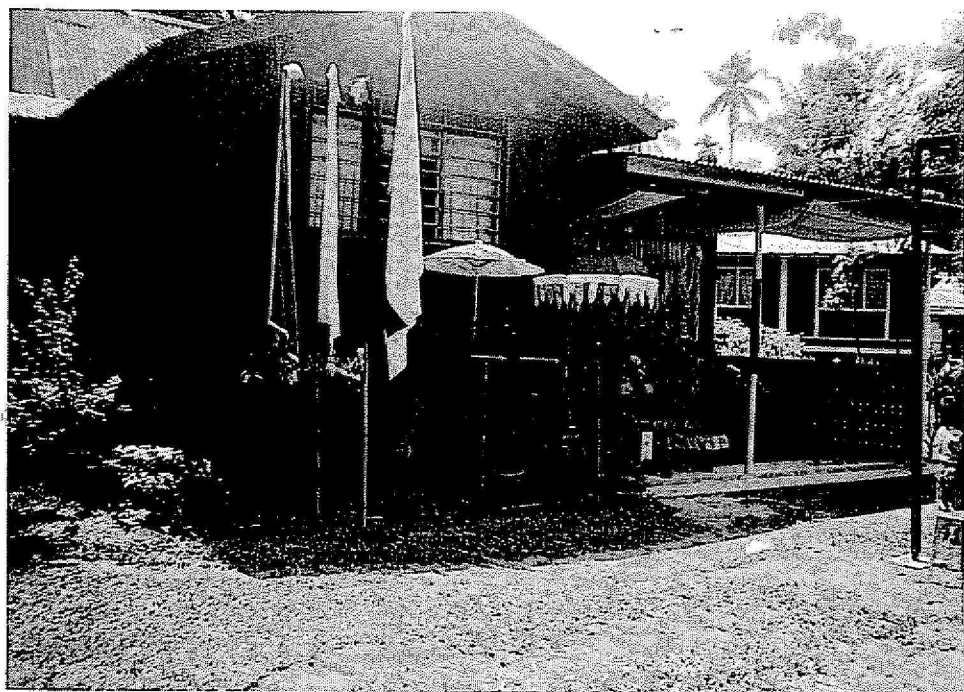
Dato' Penghulu Adat di bantu oleh Dato' Lembaga yang bergelar Dato' Senaga. Jawatan ini juga merupakan jawatan tetap milik 'perut' yang khusus mengikut perjanjian awal seperti juga jawatan Dato' Penghulu Adat. Perlantikan kejawatan ini juga dilakukan oleh Dato' Undang.

Buapak merupakan jawatan ketiga dalam hiraki pentadbiran adat di Air Kuning ini. Buapah merupakan ketua sesuatu suku, dan perlantikannya dilakukan oleh ahli waris suku tersebut. Dato' Undang tidak terlibat dalam perlantikan Buapak ini. Jawatan ini merupakan suku dan tidak boleh disandang oleh individu dari suku lain. Segala masalah dan perbalahan antara ahli suku akan diselesaikan oleh Buapak sebelum dirujuk keperingkat yang lebih tinggi.

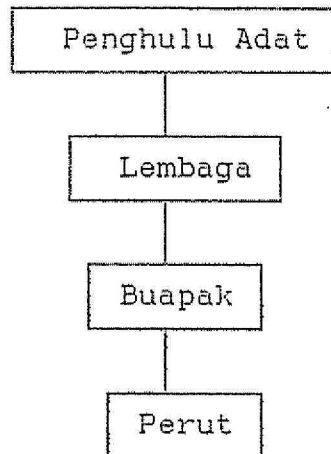
Pemimpin yang mengetuai kelompok kekeluargaan ruang di sini digelar 'Perut'. Jawatan ini tidak lagi dilantik oleh ahli kadim tetapi mengiktiraf mereka yang tua dan berpengaruh dalam sesuatu ruang kekeluargaan itu sebagai 'Perut'.

Pemimpin dalam masyarakat adat pematih ini biasa dipilih daripada anak lelaki yang tua perut yang khusus. Biasa mereka ini menyimpan 'saka' yang diwarisi dari keturunannya. Saka ini biasanya dipamerkan dikhalayak semasa majlis perkahwinan (gambar di bawah).

Saka Milik Ketua Adat di Pamerkan Dalam
Majlis Perkahwinan

Struktur Pemimpin Masyarakat Air Kuning

4.3 Adat dan Amalan

Secara keseluruhan di kalangan masyarakat Adat Perpatih (AP) terdapat dua bentuk perkahwinan iaitu perkahwinan yang lazim dan perkahwinan yang tidak lazim. Perkawianan bentuk lazim atau biasa adalah yang mengikut adat. Cara perkahwinan yang mengikut adat ini melibatkan semua pihak daripada awal hingga akhir. Perkahwinan jenis ini diamalkan di Air Kuning. Ia harus melalui beberapa peringkat yang berurutan: merisik, meminang (menghantar tanda), akad nikah (mengisi adat), hari lansung (hari olek) dan menyalang.

4.3.1 Adat Pertunangan

Dalam masyarakat AP seperti juga yang diamalkan di Air Kuning, sepasang suami isteri itu dikatakan telah berumah tangga setelah melalui beberapa peringkat istiadat yang berurutan seperti ternyata di atas.

Peringkat pertama atau langkah pertama melalui adat pertunangan ioni ialah perkara merisik. Merisik ini dilakukan dengan cara wakil pihak di sebelah waris lelaki akan datang merisik terlebih dahulu dengan waris pihak perempuan. Kebaikan dan manfaat daripada hasil risikan ini memberi gambaran tentang diri sigadis yang ingin dilamar. Antaranya maklumat tentang gadis itu sama ada ia telah bertunang, latar belakang agama, keturunan dan keadaan fizikal. Langkah seterusnya ialah peringkat bertanya. Di peringkat ini wakil waris dari pihak lelaki akan datang dengan membawa sebetuk cincin tanya kebiasaannya sebetuk cincin belah rotan. Pihak perempuan meminta tempoh untuk memberi jawapan. Cincin tanya ini akan dikembalikan semula keada pihak lelaki sebagai tanda persetujuan daripada pihak perempuan melalui lawatan tidak formal. Cincin tanya ini boleh juga diberikan kepada pihak perempuan dengan keiklasan

daripada pihak lelaki. Sekiranya pihak perempuan menolak lamaran itu, cincin belah rotan itu mesti dikembalikan kepada pihak lelaki. Pada masa yang sama kedua-dua pihak berbincang menetapkan hari pertunangan.

Pihak perempuan akan mengadakan satu majlis pertunangan pada hari yang telah dipersetujui. Mengikut adat di Air Kuning, dalam majlis pertunangan tepak sirih mesti dibawa bersama oleh pihak lelaki sewaktu berkunjung ke rumah pihak perempuan. Dalam majlis ini, kedua-dua belah pihak bersetuju dengan tarikh hari perkahwinan, barang-barang hantaran serta perjanjian-perjanjian yang telah ditetapkan bersama. Contohnya, kedua-dua belah pihak bersetuju mengikut amalan AP sekira berlaku perkara seperti 'lonco' (putus tunang). Dalam majlis pertunangan ini, sebetuk cincin diserahkan kepada pihak perempuan sebagai tanda ikatan pertunangan. Tempoh pertunangan mereka telah dipersetujui bersama oleh kedua belah pihak dalam majlis ini.

Menurut Dato' Orang Kaya Setiawan Luak Penghulu Pesaka Air Kuning, sekiranya berlaku 'lonco' disebabkan pihak lelaki maka barang hantaran yang telah dihadiahkan kepada pihak perempuan semasa pertunangan dahulu tidak boleh dituntut (hangus). Sebaliknya jika pihak perempuan yang membuat angkara memutuskan pertunangan itu dan berlaku 'lonco' maka hadiah pertunangan tersebut mesti dikembalikan kepada pihak

lelaki dengan kiraan ganda. Contoh, sebentuk cincin dikembalikan sebanyak dua bentuk. Kiraan ganda ini dianggap sebagai denda. Bagaimanapun amalan denda ini kadang kala tidak diikuti. Mereka menyelesaikan kekusutan ini secara budi bicara dan timbang rasa. Sebagai contoh, pihak lelaki menghalalkan sahaja barang-barang hantaran itu ataupun mengembalikan sahaja tanpa kiraan ganda. Menurut beliau, tidak terdapat jenis-jenis ikatan dan kelainan dalam menjalankan istiadat adat pertunangan mengikut AP di Air Kuning, Negeri Sembilan.

4.3.2 Adat Berkampong

Melalui peringkat Adat Berkampong ini, kita dapati semua ahli kelompok kekeluargaan, baik orang semenda ataupun tempat semenda mempunyai tugas dan peranan tertentu yang saling berkait serta teratur dan selaras menjalankan upacara. Peranan dan tugas yang teratur serta berkoordinasi antara semua bahagian ini akan menjadikan seluruh organisasi itu adat istiadat perkahwinan. Oleh sebab hubungan antara bahagia-bahagian itu adalah rasmi maka kita dapat mengandaikan bahawa corak hubungan oorganisasi perkahwinan itu sebagai gambaran struktur seluruh masyarakat dalam bentuk yang kecil.

Mengikut amalan hidup masyarakat AP, adat berkampung ini diadakan memandang kepada ianya mempunyai peranan yang penting daripada segi sosial, ekonomi dan politik. Amalan hidup masyarakat adat, tanpa mengira sama ada yang berkaitan dengan sosial, ekonomi atau politik adalah berlandaskan dua kod etika dasar, iaitu muafakat dan berkerja sama (termasuk menyeraya dan bergotong-royong). Dalam kehidupan sehari-hari ahli masyarakat adat di Air Kuning, kedua-dua konsep ini sangat berhubung dan berkait rapat. Hanya darjah pelaksanaannya yang berbeza, berdasarkan kelompok kekeluargaan yang mempraktikkannya.

Adat berkampung mengatitkan bahawa sebelum menjalankan sesuatu aktiviti, keputusan tentangnya harus dicapai melalui perbincangan bersama di kalangan ahli atau anggota kelompok keluarga yang berkenaan. Berkampung selalunya diadakan untuk membincangkan hal-hal sosial dan kegiatan ekonomi setempat serta hal yang bersifat separuh formal, malah kadang kala yang tidak formal. Dalam berkampung, semua yang hadir bebas bersuara menyatakan pendapat dan pendirian.

Dalam kajian di Air Kuning, adat berkampung ini diadakan bertujuan membincangkan hal-hal sosial seperti menjayakan sesuatu adat istiadat perkahwinan. Sewaktu berkampung, Dato'

Penghulu Adat, Dato' Lembaga, Buapak dan suku-suku waris akan hadir. Perbincangan mereka berkisar tentang persediaan majlis perkahwinan seperti perkara-perkara berikut:

- i. agihan tugas;
- ii. menetapkan hari;
- iii. masa untuk mendirikan khemah dan penangguh;
- iv. tukang masak;
- v. memanggil;
- vi. menyembelih; dan
- vii. persiapan yang bersifat protokol.

Adat berkampong juga bertujuan menyelesaikan sebarang masalah yang timbul seperti perbalahan dalam keluarga yang diistilahkan sebagai muafakat. Dalam masyarakat AP, muafakat sentiasa mendahului sebarang kegiatan kerana ia merupakan salah satu daripada ideal sosial kudas adat. Banyak perbilangan adat yang menyatakan betapa pentingnya muafakat itu. Antaranya ialah:

~Bulat air kerana pembetung.

bulat manusia kerana muafakat.'

dan

~Pengkulu beraja ke muafakat,

muafakat beraja kepada yang benar.'

serta

~Ibu hukum muafakat,

ibu adat muafakat.'

Adat berkampong ini biasanya diadakan seminggu sebelum majlis perkahwinan diraikan. Selepas mereka sebulat suara mencapai persetujuan, majlis adat berkampong bermula secara gotong-royong. Seperti mendirikan khemah dan penanggah. Dalam hal 'memanggil', buapak telah menentukan tugas ini dilaksanakan oleh waris perempuan daripada pihak sebelah perempuan.

4.3.3 Adat Bertanam

Berkampong juga membincangkan hal berkaitan ekonomi. AP mengamalkan adat bertanam yang lebih merupakan amalan tolong menolong dalam bentuk benda seperti memberi gula, telur, beras dan sebagainya. Barang-barang tanaman ini akan dikembalikan kepada pihak yang bertanam apabila pihak mereka mengadakan majlis yang sama kelak.

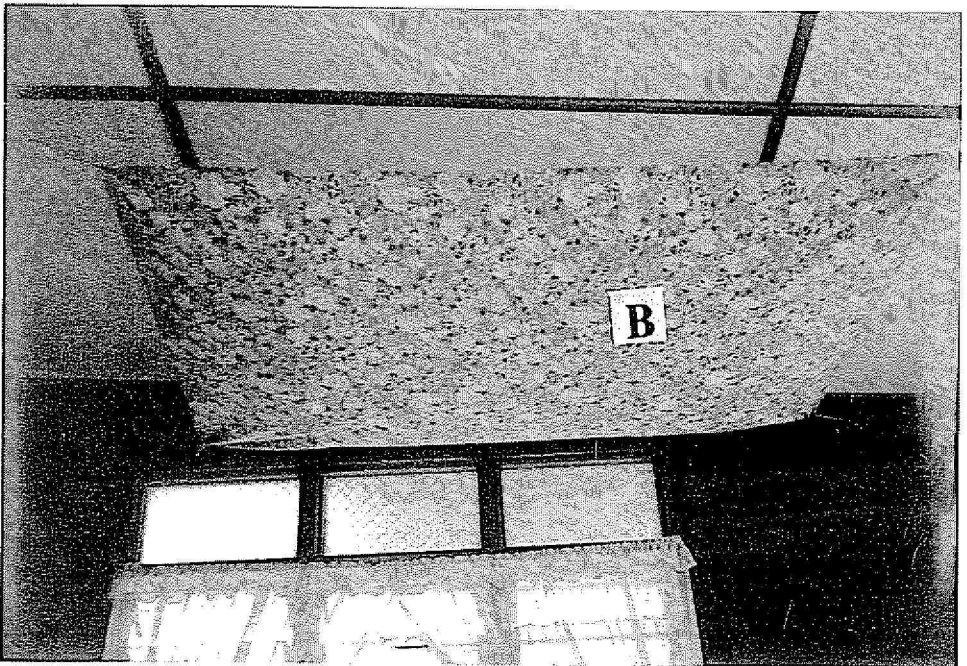
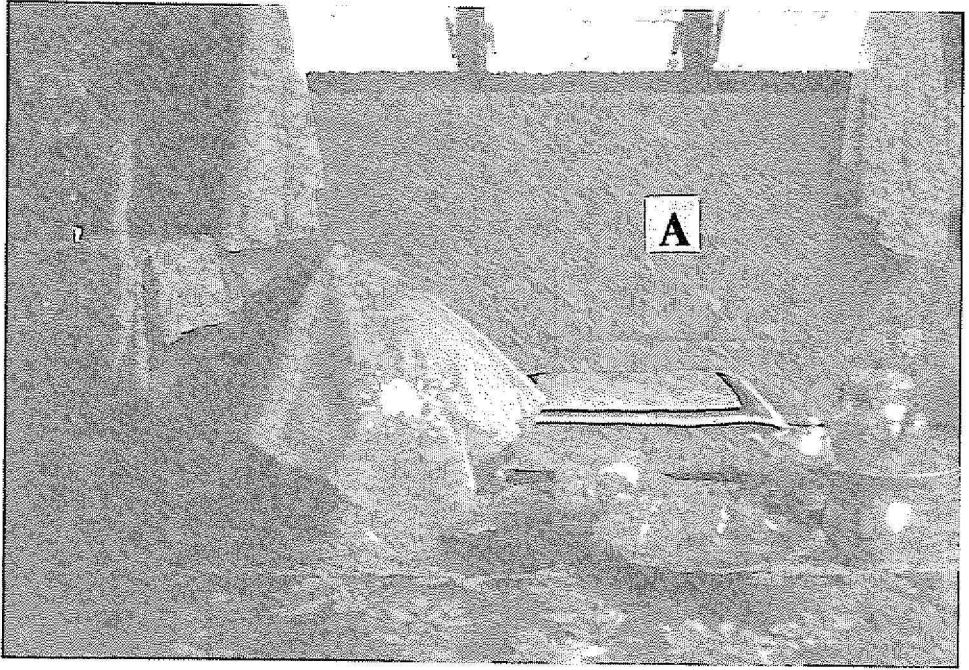
4.4 Adat Perkahwinan

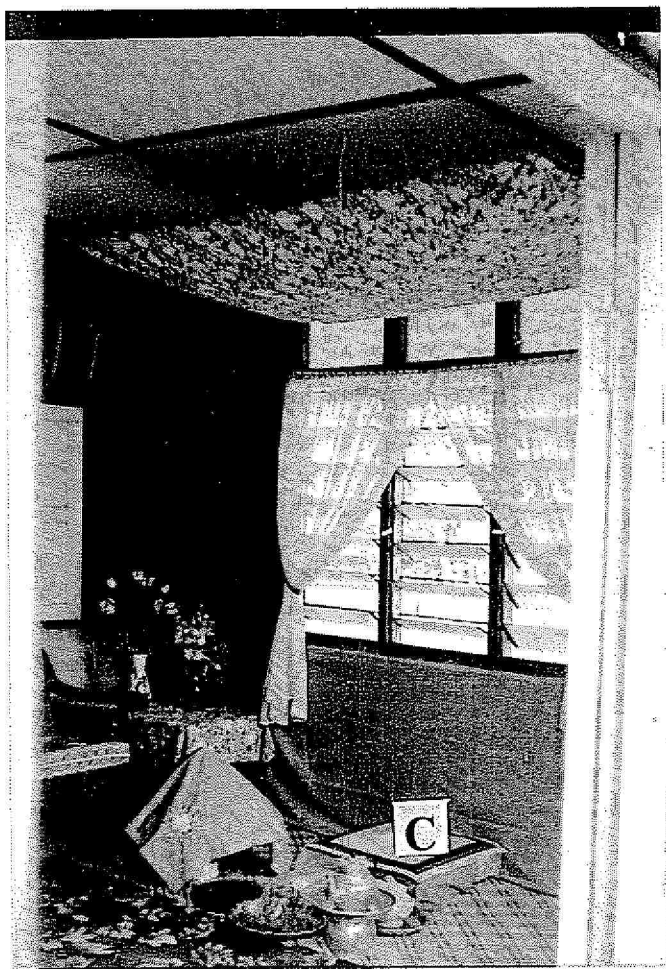
Upacara dalam adat perkahwinan ini diraikan berdasar kemampuan dan keinginan tuan rumah. Jika oleknya besar, maka seekor atau lebih kerbau/lembu akan ditumbangkan (sembelih). Kebiasaannya upacara menjulang dilakukan dalam majlis seperti ini.

Dato' Penghulu Adat yang dianggap pakar dalam urusan protokol adat berperanan memastikan tidak berlaku cacat cela dan kekurangan (melanggar adat) sekiranya datuk undang dijemput. Sekiranya Dato' Penghulu Adat sahaja yang dijemput, Buapak pula yang dipertanggungjawabkan dalam urusan tersebut.

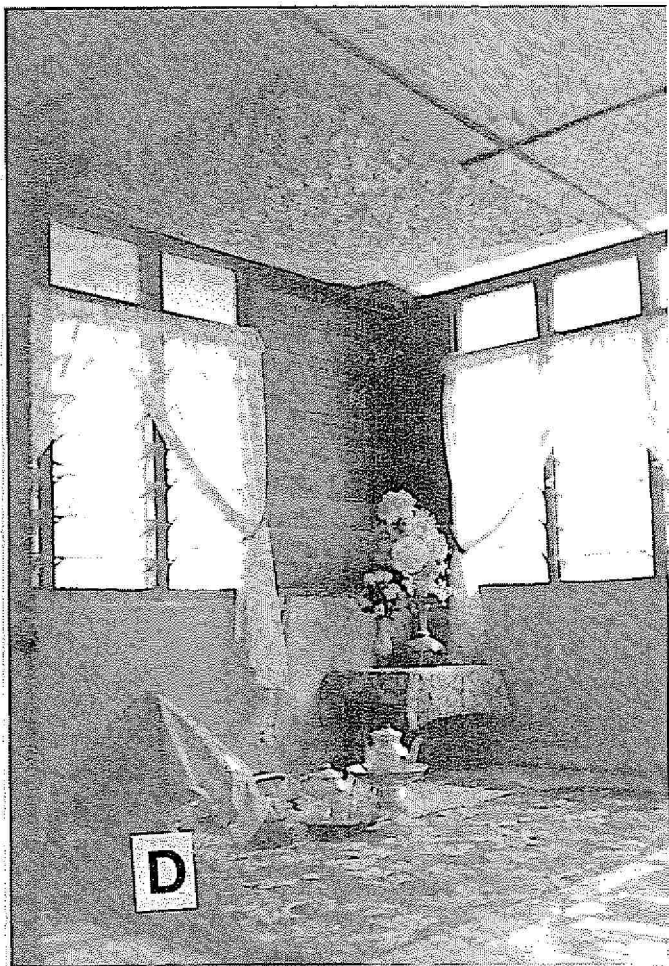
Perkara-perkara penting menurut protokol seperti:
(Gambar dilampirkan)

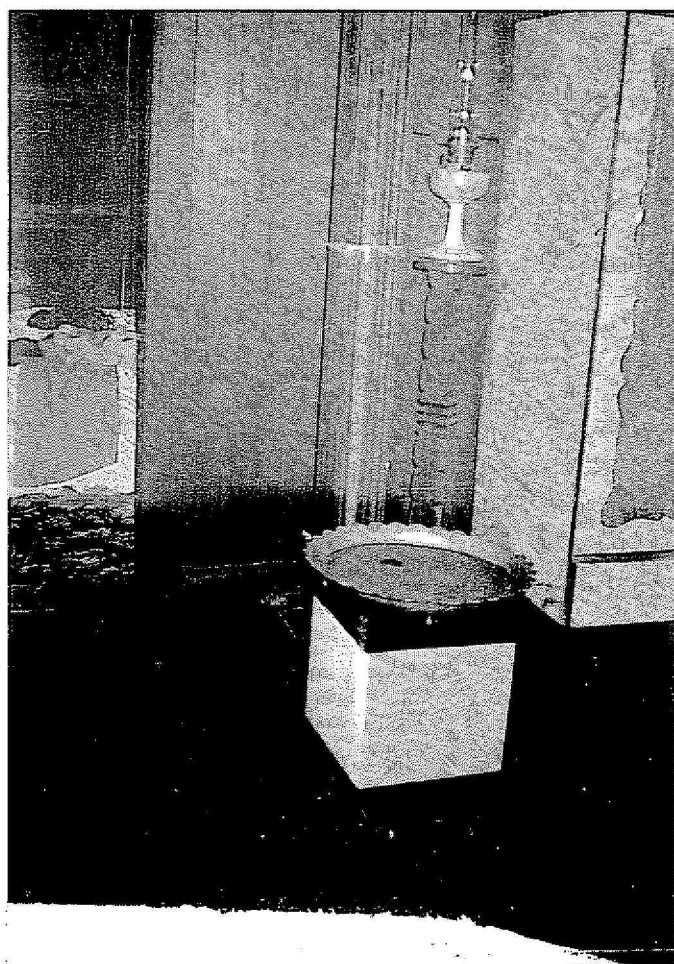
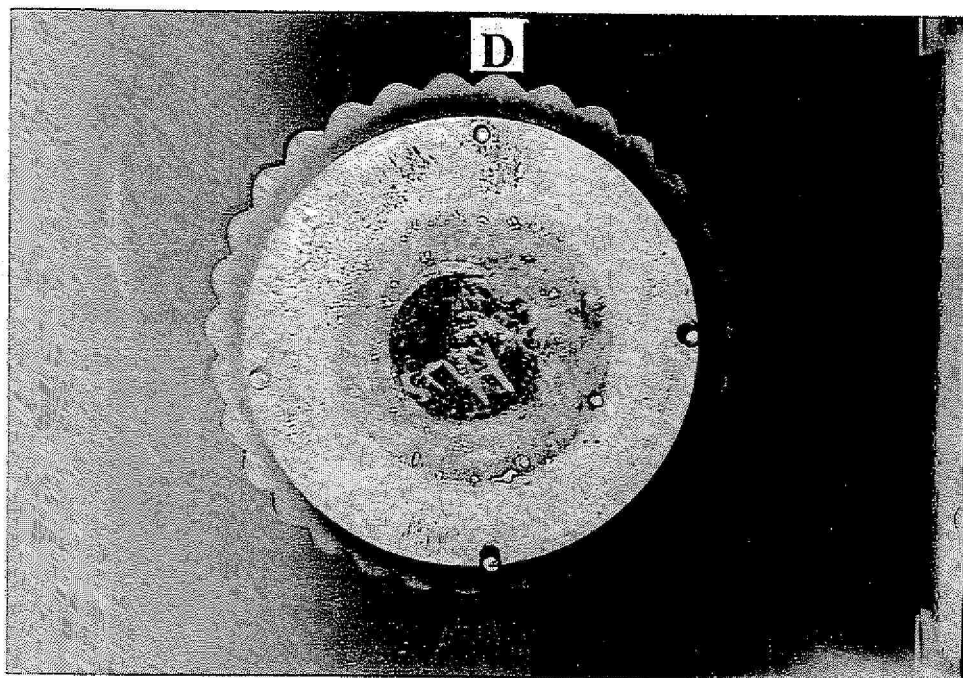
- i. pembentangan tabir lingkong: (Gambar A)
- ii. memasang lelangit: (Gambar B)
- iii. penyediaan tilam dan tikar pandak: (Gambar C)
- iv. sampaian kain; (tujuh bagi Dato' Undang, lima bagi Dato' Lembaga)
- v. bantal besar;
- vi. sajian dulang berkaki - tudung saji bertutupkan kain (bertomin) empat segi berwarna kuning; (Gambar D) dan
- vii. tepak sirih berbungkus dengan kain (warna kuning) tiga lapis. (Gambar E & F)

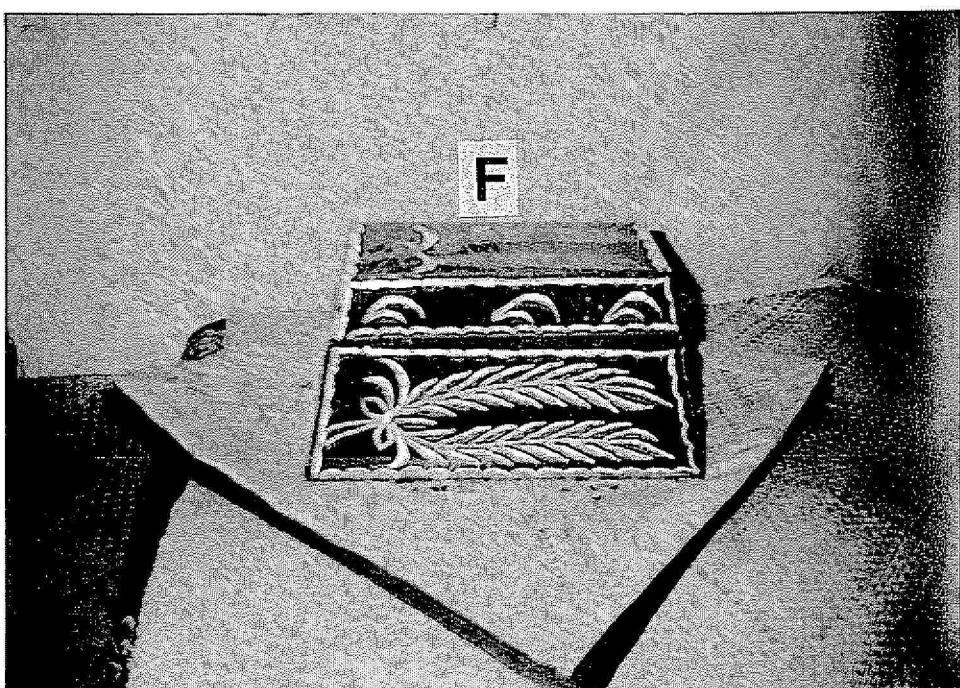
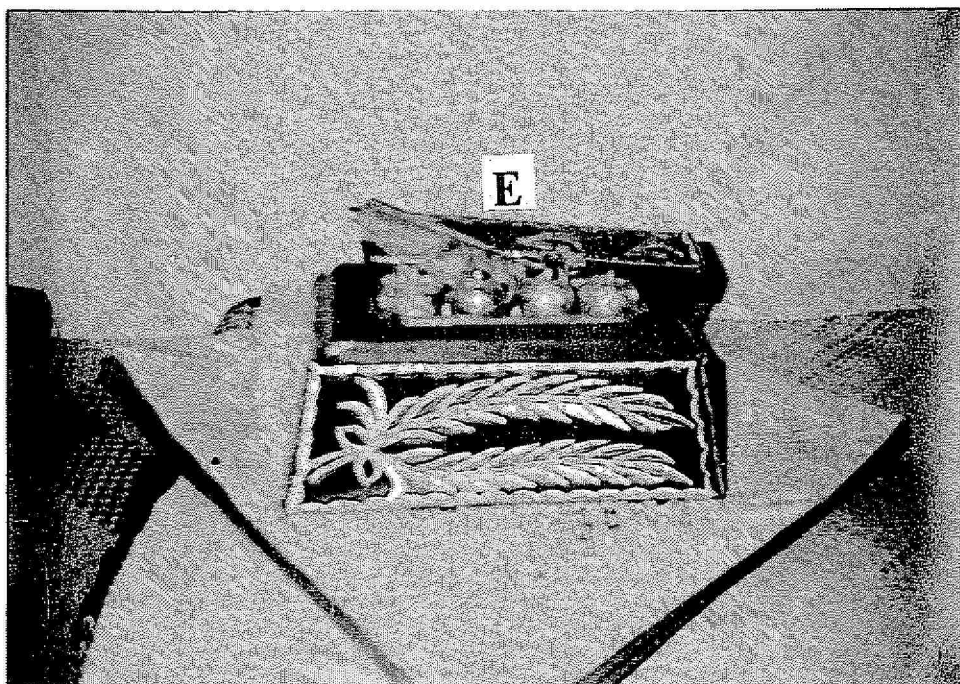

C. ambo. 0

Jika sesuatu yang melanggar adat seperti tidak menyediakan salah satu perkara di atas maka pihak yang bertanggung jawab akan didenda (dam). Dam biasanya dalam bentuk amaran keras dari Dato' Undang atau Dato' Penghulu Adat.

Majlis perkahwinan secara olek besar-besaran seperti berjaga-jaga dua, tiga atau lima hari lima malam dengan adat-adat kebesaran adat. Namun demikian peranan orang Adat seperti Dato' Penghulu Adat, Dato' Lembaga dan Buapak amatlah penting. Pengalaman mereka sangat diperlukan sebelum dan sepanjang majlis perkahwinan. Mereka perlu memastikan setiap urusan luar dan dalam berjalan lancar tanpa ada cacat celanya. Mereka berpegang teguh kepada amalan di mana tiap-tiap langkah ada peraturan dan tertib yang tertentu, seperti kata adat 'melompat ada tumpuannya'.

Menyentuh barang-barang hantaran pula hendaklah dibawa bersama oleh pihak lelaki semasa upacara akad nikah atau hari langsungnya perkahwinan. Barang-barang hantaran yang telah dipersetujui seperti hantaran serba satu perlu diserahkan oleh pihak lelaki, dan pihak perempuan akan membalasnya. Contoh hantaran serba satu ialah barang seperti sepasang pakaian, kasut dan beg tangan dengan beberapa dulang iringan

disertai tepak sirih dan bunga rampai (seperti di dalam gambar G). Hantaran ini akan dibalas oleh pihak pengantin perempuan melebihi hantaran pihak lelaki.

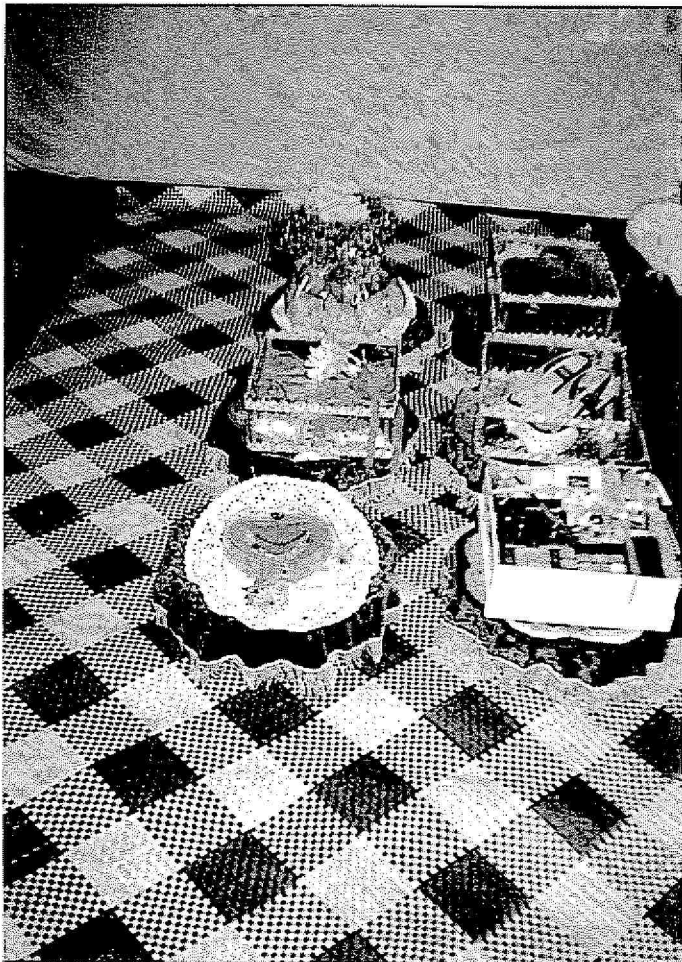
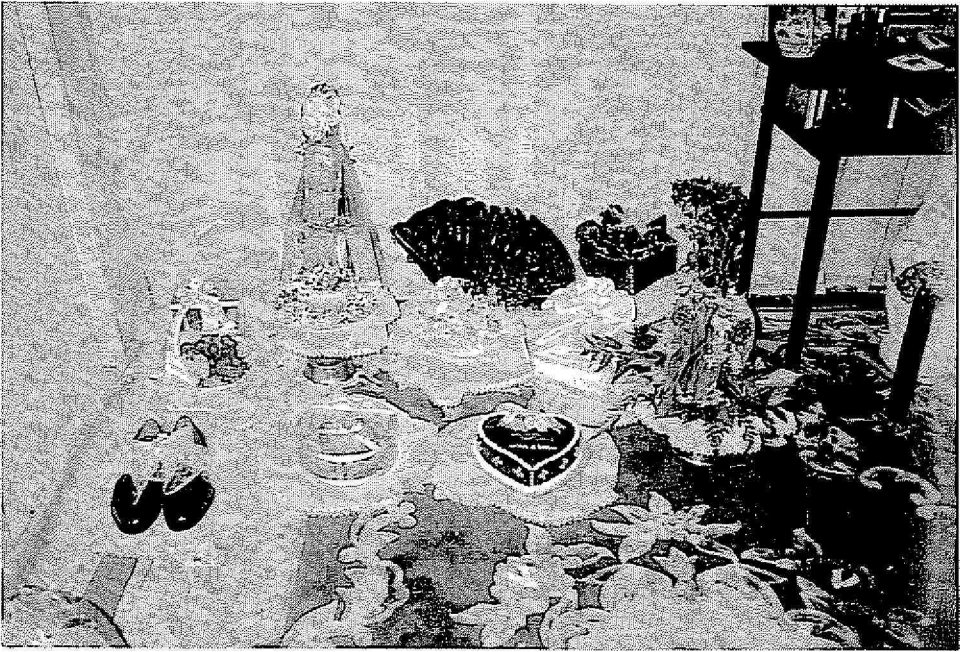
Menurut Dato' Penghulu Adat, hiburan seperti persembahan kumpulan muzik, nyanyian dan joget lambak (sebelah malam) turut diadakan. Semua ini unsur luar yang tiada kaitan dengan adat, semata-mata untuk menambahkan lagi kemeriahan majlis perkahwinan itu (gambar H).

Pada masa majlis perkahwinan inilah dapat kita melihat kemeriahan majlis adat, terutama bagi penduduk masyarakat Melayu di Air Kuning, terutama bagi sesebuah suku yang masyarakatnya teratur, damai dan tenteram di mana ahli-ahli suku keseluruhannya terutama orang semenda berkebulatan, rapat berulang-alik ke rumah yang hendak meraikan kerja kahwin itu membuat persediaan alat jamu sehingga hari yang ditentukan.

4.4.1 Menjemput Dato' Undang

Sekiranya pihak tuan rumah ingin menjemput Dato' Undang atau Dato' Penghulu Adat, beberapa peraturan perlu diikuti. Untuk menjemput Dato' Undang, waris yang kodim sama ada

GAMBAR G

GAMBAR H

lelaki atau perempuan yang mewakili pihak tuan rumah mesti membawa bersama Dato' Penghulu Adat, Dato' Lembaga dan Buapak serta Sakonya melakukan jemputan itu dengan membawa tepak sirih.

Jika pihak tuan rumah hanya ingin menjemput Dato' Penghulu Adat, jemputan hanya dilakukan oleh waris yang kodim dengan membawa tepak sirih.

4.5 Upacara Akad Nikah

Upacara akad nikah di Air Kuning di laksanakan menurut syariat tidak melibatkan adat serta orang-orang kuat adat secara langsung. Mereka tidak diwajibkan turut sama dan hanya waris kedua-dua mempelai sahaja yang meraikannya. Menurut Dato' Penghulu Adat jumlah 'mas kahwin' bagi kawasan Air Kuning ialah sebanyak untuk RM 60.00 gadis dan RM 30.00 bagi janda. Penentuan jumlah bayaran mas kahwin ini adalah bidang kuasa Dato' Undang luak Johol.

4.6 Upacara Pengandaman

Upacara ini bertujuan menaikkan seri pengantin perempuan di sepanjang majlis perkahwinan dijalankan. Kebiasaannya tukang andam digelar 'Mak Andam' dan daripada golongan wanita. Mak Andam diperlukan kemahiran andaman serta kebolehan yang lain dengan cara dibayar upah.

Mak Andam berperanan penting di malam berinai. Tugas beliau seperti menghias pengantin, menghias pelamin serta menjadi pengapit kepada pengantin perempuan (gambar I). Walau bagaimanapun Mak Andam tidak semestinya memegang tugas sebagai pengapit sebaliknya boleh digantikan oleh seorang wanita lain. Antara alat yang digunakan oleh Mak Andam ialah alat-alat solek yang telah dijampi. Bagaimanapun amalan menjampi dan menilik tidak di amalkan lagi oleh masyarakat di sini. Kemajuan zaman dan perubahan sosial tidak lagi menerima amalan-amalan sedemikian.

Di malam berinai, tugas menginaikan jari tapak tangan, jari-jari kaki dan di sekeliling tapak kaki dilakukan oleh kaum kerabat pengantin perempuan.

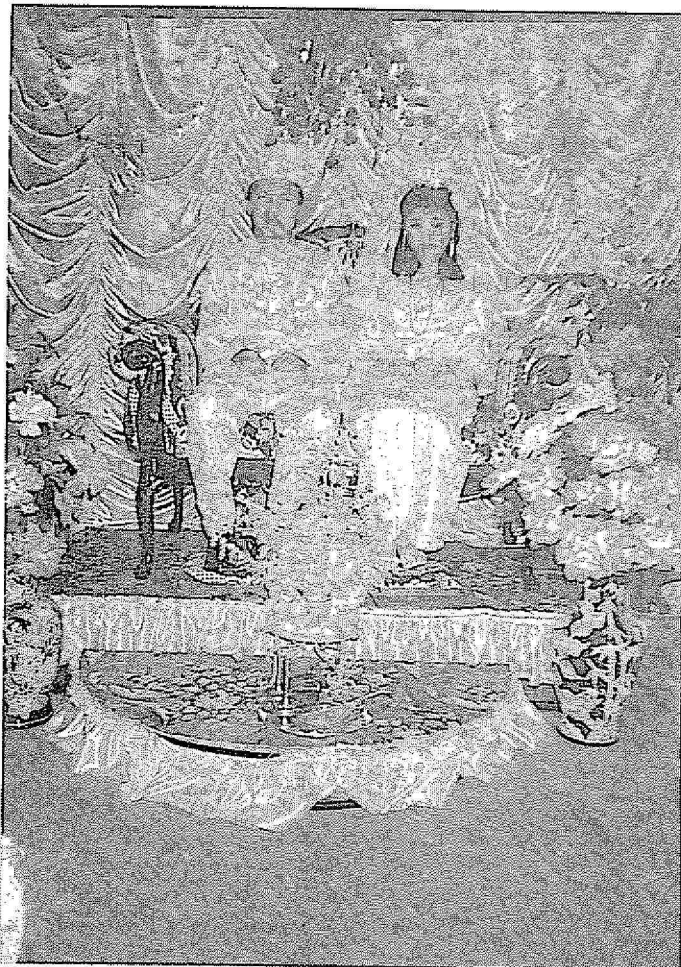
GAMBAR I

4.7 Upacara Persandingan

Upacara ini dilakukan mengikut kemampuan pihak pengantin. Jika amalan persandingan untuk dua mempelai ini dibuat di atas pelamin yang dibina dan dihias indah, maka upacara ini diraikan dengan meriah dan penuh keceriaan. Masyarakat di sini biasanya membina pelamin di dalam rumah (gambar J).

GAMBAR J

Pelamin yang indah diserikan lagi oleh 'nasi panko' (gambar K). Alat serta bahan untuk kegunaan upacara merenjis air mawar, menepung tawar oleh waris daripada kedua-dua pihak dalam adat menyembah diletakkan sama di hadapan pelamin (gambar L).

GAMBAR K

GAMBAR L

4.7.1 Adat Menjemput

Di mukim Air Kuning adat menjemput masih diamalkan semasa mempersilakan rombongan pengantin lelaki memasuki rumah pengantin perempuan. Amalan menjemput ini mencerminkan kesopanan dan adat susila masyarakat pepatih dalam kehidupan

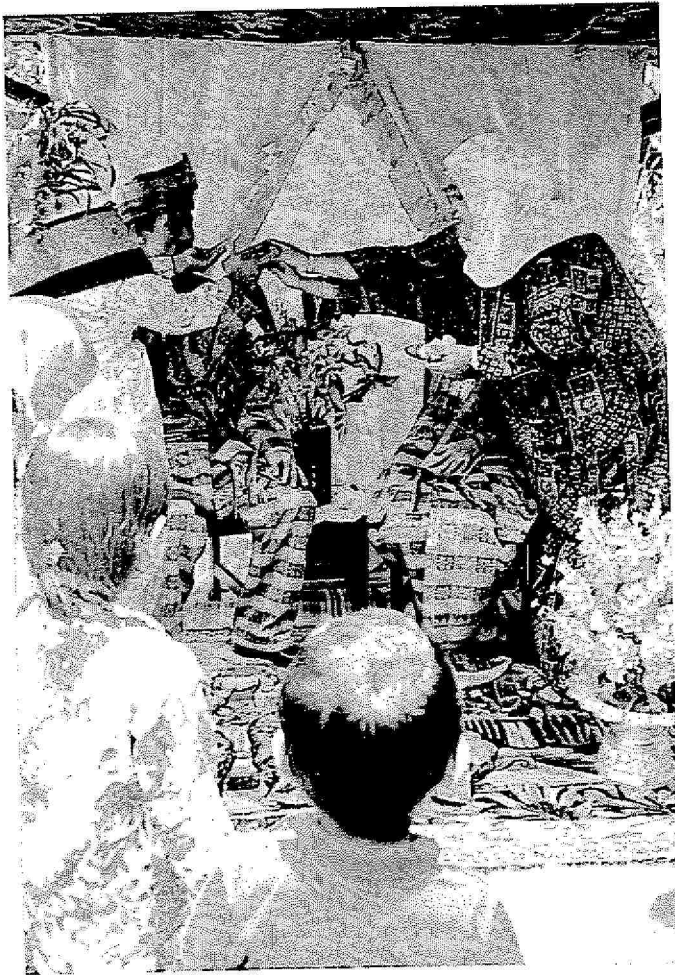
sosial mereka. Pihak pengantin lelaki diwajibkan membawa tepak sirih beserta wang RM 10.00 yang diletakkan di bawah tepak sirih itu. Tepak sirih ini diserahkan kepada wakil pihak pengantin perempuan yang datang menjemput. Jumlah minimum yang perlu diletakkan di bawah tepak sirih itu ditetapkan oleh Dato' Penghulu Adat.

4.7.2 Upacara Nasi Adap

'Nasi adap' ialah pulut kuning yang diambil dari 'nasi panco' yang telah dikepal. Biasanya berjumlah enam kepal. Upacara nasi adap ini masih diamalkan di Air Kuning. Semasa upacara ini wakil daripada kedua-dua mempelai (biasanya ibu saudara) akan menggunakan tiga kepal seorang untuk disuapkan ke mulut kedua-dua mempelai yang sedang bersanding di atas pelamin. Suasana ini berjalan dalam bentuk gurauan.

Tujuan upacara nasi adap ini adalah untuk menambahkan lagi kemeriahan semasa upacara persandingan.

GAMBAR M

4.7.3 Adat Menyembah

Upacara menyembah juga dijalankan dalam upacara persandingan. Alat-alat yang penting dalam upacara ini ialah 'nasi panco', kelengkapan menepung tawar dan alat merenjis air mawar. Nasi panco (gambar N) ialah pulut kuning yang diletakkan di dalam bekas khas (kepok) dihiasi dengan bunga telur yang berwarna warni. (Jumlah telur tidak ditentukan).

GAMBAR N

Adat ini dilakukan oleh waris daripada pihak pengantin lelaki dan perempuan dengan merenjis air mawar (gambar O) dan menepung tawar (gambar P) kedua-dua mempelai yang sedang bersanding. Sebagai balasan, waris itu diberikan yang diambil dari nasi panco yang berada di hadapan pelamin. Waris itu pula meletakkan wang seiklasnya di dalam bekas yang disediakan khas di bawah nasi panco.

GAMBAR O

GAMBAR P

4.7.4 Lain-lain Upacara

Untuk menyerikan majlis persandingan ini, beberapa upacara lain juga turut diadakan seperti tarian piring. Tarian ini dipersembahkan oleh belia dan beliawanis di kampung ini. Di samping itu acara bersilat yang dikenali sebagai silat pulut turut di adakan.

4.8. Adat Menemandi

Upacara adat menemandi ini diadakan selepas majlis persandingan. Biasanya dilakukan sehari selepas hari tersebut. Balai khas dibina di halaman rumah pihak perempuan untuk tujuan itu. Kedua-dua mempelai duduk di atas balai khas itu dengan pakaian basahan. Waris terdekat akan memandikan mereka dengan menuangkan air kelapa muda di atas kepala. Sebaik sahaja air itu habis, kelapa itu terus dicampakkan ke tanah. Di waktu yang sama seorang waris yang lain cuba menetak buah kelapa itu. Masyarakat Air Kuning percaya jika kelapa itu terbelah dua, jodoh kedua mempelai itu akan berkekalan. Jika kelapa itu tidak terbelah dua, jodoh mereka tidak berpanjangan.

4.9 Adat Menyalang

Adat menyalang merupakan hari kedatangan rombongan pengantin perempuan ke rumah pengantin lelaki pada hari perkahwinan. Menyalang juga bermaksud pengantin baru menziarahi waris-warisi sebelah lelaki dengan tujuan mengenali sanak saudara suaminya dengan lebih dekat. Buah tangan dikenali sebagai 'boko' dibawa bersama. Boko ialah bungkus yang mengandungi penganan (dodol) atau wajik.

Semasa menyerahkan boko, kedua-dua pengantin baru akan diperkenalkan kepada waris atau saudara-mara terdekat suaminya. Bagi setiap satu boko waris lelaki tadi akan membalas dengan wang kebiasaannya mengikut saiz boko yang diterima (boko: kecil RM5.00, besar RM10.00).

4.10 Adat Potong Jambul

Menurut Dato' Penghulu Adat, adat ini masih lagi diamalkan. Majlis potong jambul diadakan berikutan dengan termakbulnya hajat (setelah bernazar) untuk mendapat cahaya mata. Majlis ini diadakan untuk menandakan kesyukuran kepada Allah s.w.t.

Upacara ini diraikan seakan sama seperti kenduri kahwin. Tetapi terdapat perbezaan dan keunikan dalam adat ini di mana sebatang atau dua batang pokok pisang dara ditegakkan di halaman rumah. Batang pisang ini dihias dengan bunga telur. Ketika hendak meninggalkan majlis, para jemputan akan 'memangkeh' iaitu mengambil bunga telur yang terdapat pada batang pisang itu sebagai hadiah. Menurut adat, para jemputan akan menyumbangkan wang secara ikhlas dengan meletakkannya ke dalam bekas yang disediakan di pangkal batang pisang itu.

4.11 Adat Melenggang Perut

Adat ini tidak lagi diamalkan pada zaman moden ini kerana terdapat berbagai alat serta kemudahan yang canggih bagi tujuan melahirkan anak.

4.12 Terkurung Lari Kahwin Menyerah

Ada beberapa cara lagi perkahwinan dilakukan mengikut adat di Air Kuning dan di antara yang biasa ialah:

i. Terkurung (Tangkap Basah)

Dijumpai berdua-duaan di dalam rumah. Kedua-duanya dikurung oleh waris atau mana-mana pihak. Mengikut adat lelaki terpaksa membayar denda berlipat ganda dari biasa selain daripada malu. Ini merupakan penyelesaian mengikut adat di sini.

ii. Lari Kahwin

Iaitu gadis dilarikan oleh lelaki pilihannya dan bernikah di luar negeri. Jika keduanya sama sesuku, maka mereka tidak dibenarkan balik. Secara langung mereka itu hilang haknya sebagai ahli suku, juga hak mewaris pusaka baik pusaka gelaran juga harta. Kehilangan hak ini berkekalan sehingga ke anak cucu mereka.

iii. Menyerah

Lelaki menyerah diri, dihantar oleh sahabat handainya ke rumah perempuan meminta ia diterima mengikut adat. Pihak lelaki bersedia membayar apa jua bentuk tuntutan mengikut adat biasa.

4.13 Perceraian

Masyarakat di Air Kuning juga berpegang kepada adat dalam hal perceraian. Perceraian mestilah dilakukan dengan hormat buapak dipanggil untuk menyelesaikan kekusutan yang berlaku. Pihak lelaki hendaklah menceraikan isterinya secara bertertib di hadapan tempat semenda. Bagaimanapun proses ini secara langsung menjadi tanggungjawab pihak majlis agama. Adat cuma menguruskan tentang pembahagian harta, hutang piutang dan hak penjagaan anak mereka.

4.14 Pewaris Harta

Mengikut kajian di Air Kuning, apabila menyebut tentang harta dan kuasa yang mewarisi, terdapat dua jenis harta (tanah pesaka) iaitu:

i. Harta Pesaka

a. Pesaka benar

Harta kepunyaan 'suku' terdiri dari tanah-tanah kampung, sawah, dusun buaha-buahan dan rumah yang diwarisi daripada ibu yang letaknya di atas tanah pesaka. Harta ini adalah kepunyaan waris. Maka pemiliknya (perempuan) adalah sebagai pemegang amanah yang berhak mengusahakan, mengambil faedah dan tempat saudara lelaki berlindung semasa keseorangan, bujang atau bercerai. Harta ini akan berpindah milik kepada anak-anak perempuan atau saudara atau anak saudara, mana-mana yang hampir pertaliannya sebelah pihak perempuan. Harta ini tidak boleh dijual atau berpindah milik semasa hidup kecuali oleh sesuatu sebab dan dengan kebenaran Lembaga atau Undang.

b. Pesaka Sendiri

Harta warisan perempuan daripada emak atau bapa atau lainnya, baik berupa pakaian atau barang-barang kemas. Harta ini diwariskan kepada pihak perempuan sahaja. Rumah di atas tanah pesaka akan diwariskan kepada anak perempuan yang bongsu.

Harta dalam bentuk keris, pedang dan lain-lain pakaian lelaki akan diwariskan kepada anak lelaki atau saudara lelaki juga.

Bagaimanapun harta dalam bentuk tanah akan tertakluk kepada cara (a) di atas. Tetapi sekiranya tanah itu bukan tanah adat atau tidak dijadikan tanah adat atau penamanya lelaki, pembahagiannya bolehlah diwariskan mengikut undang-undang Islam.

ii. Harta

a. Carian Suami Isteri

Harta yang diperolehi semasa sepanjang perkahwinan. Harta ini dibahagikan sama rata sekiranya berlaku perceraian.

b. Bujang

Harta yang diperolehi semasa belum berkahwin sama ada lelaki atau perempuan. Apabila berlaku perceraian hidup atau mati, harta ini menjadi milik masing-masing atau waris masing-masing.

BIBLIOGRAFI

- Abdul Samad Idris (1968) Negeri Sembilan Dan Sejarahnya. Kuala Lumpur: Pustaka Budiman
- Abdul Samad Idris, Tan Sri (1990) Payung Terkembang. Kuala Lumpur: Pustaka Budiman.
- Abdul Samad Idris, Tan Sri (1994) SECEBIS MENGENAI ADAT PERPATIH, NILAI DAN FALSAFAHNYA. Seminar Adat Dan Pelancaran Buku Adat Perpatih. Di Alson, Klana Jaya. Port Dickson.
- Abdul Tahman Hj Mohammad (1964) Dasar Adat Perpatih. Kuala Lumpur: Pustaka Antara.
- Aris Osman (1983) The Dynamics of Malay Identity. Monograph. Fakulti Sains Masyarakat dan Kemanusiaan: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Atan Long, Prof. (192). Psikologi Pendidikan. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Beals, R. L. dan Harry Hoijer (1972) An Introduction to Anthropology. New York: Collier Macmillan Limited.
- Buyong Adil (1981) Sejarah Negeri Sembilan. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Ismail Hamid (1988) Masyarakat Dan Budaya Melayu. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Kamaruddin Hj Kacar (1984) Penerapan Adat Melalui Pendidikan: Satu Kajian Menerusi Pendekatan Modular. Seminar Kebangsaan Adat Perpatih dan Wilayah Budaya Negeri Sembilan. Universiti Pertanian Malaysia, Serdang, Selangor.
- Lucy Mair (1965) Antroduction to Social Antropology. London: Oxford University Press.
- Mohd Yusof Md Nor (1984) Perlambangan Dalam Perbilangan Adat Perpatih: Satu Pandangan Umum. Seminar Kebangsaan Adat Perpatih Dan Wilayah Budaya Negeri Sembilan. Universiti Pertanian Malaysia, Serdang, Selangor.
- Mohd Zain Hj Hamzah dan Mohd Zain Hj Bahari (1984) Adat Perpatih Selepas 1990 (Dari segi Politik dan Ekonomi). Seminar Adat Perpatih dan Wilayah Budaya Negeri Sembilan. Universiti Pertanian Malaysia, Serdang, Selangor

Norazit Selat (1995) Adat: Antara tradisi dan moden.
Utusan Malaysia. Kuala Lumpur : Utusan Melayu.

Nordin Selat (1995) Sistem Sosial Adat Perpatih. Kuala Lumpur: Utusan Publications And Distributors Sd. Bhd.

Norhalim Hj Ibrahim (1993) Adat Perpatih Perbezaan Dan Persamaannya Dengan Adat Termenggung. Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti Sdn. Bhd.

Norhalim Hj Ibrahim (1994) Sistem Adat Perpatih Di Negeri Sembilan. Seminar Adat dan Pelancaran Buku Adat Perpatih. Di Alson Klana Jaya, Port Dickson. Negeri Sembilan.

Rahim Syam dan Norhale (1985). Mendekati Kebudayaan Melayu. Petaling Jaya: Penerbit Fajar Bakti Sdn. Bhd.

S. Hussin Ali (1979) Orang Melayu: Masalah Dan Masa Depan. Kuala Lumpur: Penerbit Adabi.

Webdly, R. (1963) The Malays Cultural. London. Routledge and Kegan.

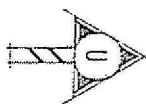
Zainal Kling (1984) Prinsip Adat dan Pembangunan Masyarakat. Seminar Adat dan Wilayah Budaya Negeri Sembilan. Universiti Pertanian Malaysia, Serdang. Selangor.

LAMPIRAN

PETA DAERAH TAMPIN

SKALA : 1 : 200

JEMPOL

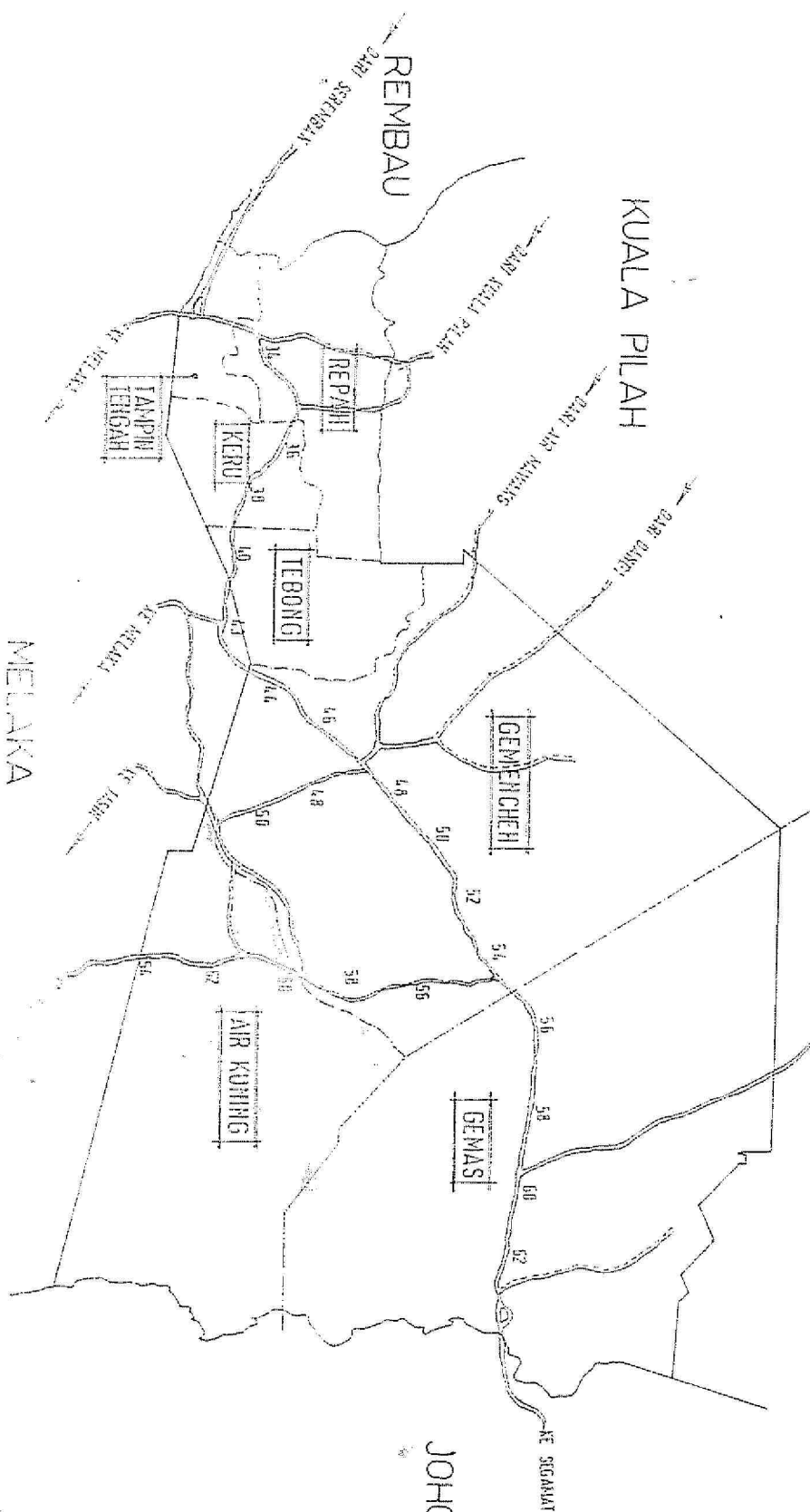

KUALA PILAH

REMBAU

JOHOR

MELAKA

BEND-11
 UK JABERAN
 BAHAN PT
 001H 0001 000 0000.1990.2010

	1991-91 Expected											
	1-91 % BAIL	1991 1 BAIL	1991 1 BAIL	1991 1 BAIL	1991 1 BAIL	1991 1 BAIL	1991 1 BAIL	1991 1 BAIL	1991 1 BAIL	1991 1 BAIL	1991 1 BAIL	1991 1 BAIL
JUMILAH	1970-90	JUMILAH	1980-90	JUMILAH	Growth	Growth	1990	1990	1990	1990	1990	1990
Kuning	7,011	7%	8,379	-21%	6,632	-5,98%	1,99%	1,99%	1,99%	1,99%	1,99%	1,99%
	13,956	24%	17,343	59%	27,529	8,67%	4,00%	16,524	29,77%	16,86%	3	1,99%
	14,248	81%	17,140	11%	14,063	1,11%	1,80%	14,096	15,75%	16,11%	1,99%	1,99%
	91%	71%	71%	-11%	84%	-1,11%	1,49%	81%	1,99%	1,99%	1,99%	1,99%
	1,43%	2%	1,97%	-10%	1,792	-0,90%	1,40%	1,80%	1,80%	1,80%	1,80%	1,80%
Tengah		27%	11,04%	44%	11,917	4,49%	1,40%	11,11%	1,40%	1,40%	1,40%	1,40%
	61	54%	161	76%	1,773	1,40%	1,40%	1,40%	1,40%	1,40%	1,40%	1,40%
Dara	0	55%	7%	-100%	0	-10,00%	0,00%	0	0	0	0	0

HPIN	40,150	19%	57,557	26%	72,494	1,61%	1,85%	74,11	1,99%	74,11	0	1,99%
------	--------	-----	--------	-----	--------	-------	-------	-------	-------	-------	---	-------

	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990
JUMILAH	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990
Kuning	7,011	7,110	7,160	7,251	7,326	7,39%	7,471	7,548	7,621	7,699	7,771	7,854
	31,552	36,126	37,571	39,182	40,750	42,380	44,071	45,836	47,674	49,576	51,541	53,564
	21,219	21,651	21,990	22,386	22,780	23,199	23,616	24,041	24,474	24,916	25,364	25,816
	917	930	943	956	970	983	997	1,011	1,025	1,040	1,055	1,069
	1,937	1,964	1,992	2,020	2,048	2,076	2,104	2,133	2,161	2,189	2,218	2,247
Tengah	17,704	18,414	19,149	19,910	20,699	21,516	22,363	23,141	23,949	24,781	25,639	26,521
	771	789	800	813	826	839	852	867	880	893	907	920
Dara	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

HPIN	86,42%	89,61%	91,731	94,521	97,467	100,393	103,480	106,611	109,791	112,941	116,111	119,311
------	--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990
JUMILAH	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990	1990
Kuning	7,933	8,012	8,092	8,173	8,255	8,336	8,421	8,501	8,581	8,661	8,741	8,821
	55,709	57,999	60,319	62,733	65,241	67,851	70,461	73,071	75,681	78,291	80,901	83,511
	26,284	26,757	27,229	27,729	28,229	28,730	29,234	29,734	30,234	30,734	31,234	31,734
	1,004	1,039	1,118	1,130	1,148	1,162	1,178	1,193	1,207	1,223	1,238	1,254
	1,289	1,321	1,353	1,386	1,420	1,453	1,486	1,520	1,554	1,588	1,621	1,655
Tengah	30,122	31,206	32,330	33,494	34,699	35,949	37,249	38,586	39,977	41,411	42,890	44,411
	936	953	968	984	1,000	1,016	1,032	1,048	1,064	1,080	1,096	1,112
Dara	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

HPIN	124,419	128,348	132,417	136,629	140,990	145,511	150,191	155,021	159,907	164,836	169,811	174,831
------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Fakulti Ekologi Manusia
UNIVERSITI PERTANIAN MALAYSIA
43400 UPM Serdang, Selangor Darul Ehsan, Malaysia.
Telefon: 9486101-9486110 Kawat: UNIPERTAMA Sungai Besi. Teleks: UNIPER MA37454 Telefaks: 03-9482507

UPM/FEM-8.24

30 NOVEMBER 1994

PEGAWAI DAERAH TAMPIN,
PEJABAT DAERAH TAMPIN,
TAMPIN,
NEGERI SEMBILAN DARUL KHAUSUS.

Tuan/Puan,

**MEMOHON KEBENARAN MENJALANKAN PENYELIDIKAN
UNTUK PENULISAN ILMIAH**

ADAT DAN HUBUNGAN DALAM MASYARAKAT
TAJUK PENYELIDIKAN:
MELAYU: SATU TINJAUAN DI BUKIT AIR KUNING, TAMPIN.
.....

Dengan segala hormatnya diperakui bahawa AKUS PERHE, AB. SABAT OTHMAN,
DAN MOHD GHAZALI HJ. TALIB. adalah pelajar/pelajar-pelajar
dalam program SAC. PENDIDIKAN (PBMP - 08) yang mengikuti kursus
SKA 400 di Fakulti ini. Sebagai memenuhi sebahagian daripada
syarat-syarat bergraduat pelajar ini dikehendaki menyediakan satu penulisan
ilmiah seperti yang dinyatakan di atas.

Maklumat-maklumat yang diperlukan boleh didapati melalui
penyelidikan/lawatan/tinjauan di institusi tuan/puan. Oleh itu Fakulti ini sangat
berbesar hati sekiranya pihak tuan/puan dapat memberikan kerjasama dalam
menjayakan projek pelajar kami ini dengan memberi keizinan serta bantuan
sewajarnya ketika ia membuat penyelidikan/lawatan/tinjauan di institusi
tuan/puan.

Sekian, dan di atas segala kerjasama yang tuan/puan berikan saya dahului
dengan ucapan berbanyak terima kasih.

Yang benar,

h/p

DR. MAZIAH BABA

(PROF. MADYA DR. ZAITUN YASSIN)

Timbalan Dekan (Akademik & Pembangunan Pelajar),
Fakulti Ekologi Manusia

Penasihat Persekitaran Keluarga
Fakulti Ekologi Manusia
Universiti Pertanian Malaysia

s.k. - Penyelia projek/Penyelaras kursus: EN. NORVALIM HJ. IBRAHIM
- Timbalan Dekan (Akademik)
Fakulti PENGAJIAN PENDIDIKAN

Fakulti Ekologi Manusia
UNIVERSITI PERTANIAN MALAYSIA
43400 UPM Serdang, Selangor Darul Ehsan, Malaysia.
Telefon: 9486101-9486110 Kawat: UNIPERTAMA Sungai Besi. Teleks: UNIPER MA37454 Telefaks: 03-9482507

UPM/FEM-8.24
30 NOVEMBER 1994

PENGANTU.....
MUKIM AIR KUNING.....
TAMPIN.....
NEGERI SEMBILAN DARUL KHUSUS.....

Tuan/Puan,

**MEMOHON KEBENARAN MENJALANKAN PENYELIDIKAN
UNTUK PENULISAN ILMIAH**

TAJUK PENYELIDIKAN: ADAT DAN MUSULMANNYA DALAM MASYARAKAT...
MELAYU: SATU TINJAUAN DI MUKIM AIR KUNING, TAMPIN.....

Dengan segala hormatnya diperakui bahawa AB. SAMAT OMAR ALI AKIB PAKEN,
DAN MOHD GHAFALI HJ. TALIB adalah pelajar/pelajar-pelajar
dalam program BAG. PENDIDIKAN (PMP - 08) yang mengikuti kursus
SKA 400 di Fakulti ini. Sebagai memenuhi sebahagian daripada
syarat-syarat bergraduat pelajar ini dikehendaki menyediakan satu penulisan
ilmiah seperti yang dinyatakan di atas.

Maklumat-maklumat yang diperlukan boleh didapati melalui
penyelidikan/lawatan/tinjauan di institusi tuan/puan. Oleh itu Fakulti ini sangat
berbesar hati sekiranya pihak tuan/puan dapat memberikan kerjasama dalam
menjayakan projek pelajar kami ini dengan memberi keizinan serta bantuan
sewajarnya ketika ia membuat penyelidikan/lawatan/tinjauan di institusi
tuan/puan.

Sekian, dan di atas segala kerjasama yang tuan/puan berikan saya dahului
dengan ucapan berbanyak terima kasih.

Yang benar,

b.f.p

DR. MAZKAN BABA

Sebagai

Jabatan Pengajian Pembangunan Keluarga

(PROF. MADYA DR. ZAITUN YASSIN)

Timbalan Dekan (Akademik & Pembangunan Pelajar)
Fakulti Ekologi Manusia

Universiti Pertanian Malaysia

s.k. - Penyelia projek/Penyelaras kursus: EN. NORHAJIL HJ. IBRAHIM
- Timbalan Dekan (Akademik)
Fakulti PENGAJARAN PENDIDIKAN

Fakulti Ekologi Manusia
UNIVERSITI PERTANIAN MALAYSIA
43400 UPM Serdang, Selangor Darul Ehsan, Malaysia.
Telefon: 9486101-9486110 Kawat: UNIPERTAMA Sungai Besi. Teleks: UNIPER MA37454 Telefeks: 03-9482507

tuan:

kami:

kh:

UPM/FEM-8.24

30 NOVEMBER 1994

KETUA KAMPUNG,

MUKIM AIR KUNING,

TAMPIN,

NEGERI SEMBILAN DARUL KHUSUS.

Tuan/Puan,

**MEMOHON KEBENARAN MENJALANKAN PENYELIDIKAN
UNTUK PENULISAN ILMIAH**

TAJUK PENYELIDIKAN: ADAT DAN KEBUNGAMNYA DALAM MASYARAKAT

MELAYU: SATU TINJAUAN DI MUKIM AIR KUNING, TAMPIN.

Dengan segala hormatnya diperakui bahawa MOHD. GHASALI HJ. TALIB,
AB SAKAT OSMAN DAN AKIB BENEM adalah pelajar/pelajar-pelajar
dalam program BAC. PENDIDIKAN (PMP - 08) yang mengikuti kursus
SKA 400 di Fakulti ini. Sebagai memenuhi sebahagian daripada
syarat-syarat bergraduasi pelajar ini dikehendaki menyediakan satu penulisan
ilmiah seperti yang dinyatakan di atas.

Maklumat-maklumat yang diperlukan boleh didapati melalui
penyelidikan/lawatan/tinjauan di institusi tuan/puan. Oleh itu Fakulti ini sangat
berbesar hati sekiranya pihak tuan/puan dapat memberikan kerjasama dalam
menjayakan projek pelajar kami ini dengan memberi keizinan serta bantuan
sewajarnya ketika ia membuat penyelidikan/lawatan/tinjauan di institusi
tuan/puan.

Sekian, dan di atas segala kerjasama yang tuan/puan berikan saya dahului
dengan ucapan berbilang terima kasih.

Yang benar,

(PROF. MADYA DR. ZAITUN YASSIN)

Timbalan Dekan (Akademik & Pembangunan Pelajar)
Fakulti Ekologi Manusia

DR. HAZWAN BABA

Presiden Persekitaran Keluarga
Fakulti Ekologi Manusia
Universiti Pertanian Malaysia

s.k. - Penelia projek/Penyelaras kursus:
- Timbalan Dekan (Akademik)
Fakulti

EN NORHALEH HJ. IBRAHIM

PENGACARA PENDIDIKAN